

TALLINNA LINNAVOLIKOGU

OTSUS

Tallinn

Ettepaneku esitamine Vabariigi Valitsusele keskkonnatasude seaduse ja looduskaitseaduse muutmiseks

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 65 lg 3 ja Tallinna põhimääruse § 40 alusel

1. Esitada Vabariigi Valitsusele "Keskkonnatasude seaduse ja looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu" koos seletuskirjaga vastavalt lisale.
2. Tallinna Linnavalitsusel esitada otsus Vabariigi Valitsusele.
3. Otsust on võimalik vaidlustada Tallinna Halduskohtus (Pärnu mnt 7, Tallinn 15082) 30 päeva jooksul arvates otsuse teatavakstegemisest.

Toomas Vitsut
Tallinna Linnavolikogu esimees

Tallinna Linnavolikogu 10. detsembri 2009

otsuse nr 248

LISA

Keskkonnatasude seaduse ja looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu

§ 1. Keskkonnatasude seaduses (RT I 2005, 67, 512; 2006, 15, 120; 29, 220; 2007, 22, 117; 45, 319; 2008, 31, 192; 53, 295; 58, 328; 2009, 3, 15; 15, 93; 26, 160) tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 1 lõige 1 sõnastatakse järgmiselt:

"(1) Käesolev seadus sätestab loodusvara kasutusõiguse tasu määramise alused, saastetasumäärad, nende arvutamise ja tasumise korra ning keskkonnakasutusest riigieelarvesse ja kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse laekuva raha kasutamise alused ja sihtotstarbe.";

2) paragrahvi 3 lõiget 2 täiendatakse punktiga 8 järgmiselt:

"8) tiheasustusalal kasvavate puude raie.";

3) paragrahvi 5 lõiget 2 täiendatakse punktiga 10 järgmiselt:

"10) kohaliku omavalitsuse üksuse poolt tiheasustusalal kasvavate puude raieks antud luba.";

4) paragrahvi 7 täiendatakse punktiga 6 järgmiselt:

"6) tiheasustusalal kasvavate puude raieõiguse tasu.";

5) seadust täiendatakse § 12¹ järgmiselt:

"§ 12¹. Tiheasustusalal kasvavate puude raieõiguse tasu

(1) Tiheasustusalal kasvavate puude raieõiguse tasu makstakse õiguse eest raiuda puid tiheasustusalal kohaliku omavalitsuse üksuse loal.

(2) Tiheasustusalal kasvavate puude raieõiguse tasu, selle suuruse ning maksmise alused ja korra kehtestab kohaliku omavalitsuse volikogu.";

6) paragrahvi 13 täiendatakse lõikega 6 järgmiselt:

"(6) Tiheasustusalal kasvavate puude raieõiguse tasu kantakse vastava kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse.".

§ 2. Looduskaitse seaduse (RT I 2004, 38, 258; 2004, 53, 373; 2005, 15, 87; 22, 152; 2006, 30, 232; 2007, 25, 131; 62, 396; 2008, 34, 211; 56, 314; 2009, 3, 15; 28, 170; 35, 232; 50, 336) paragrahv 45 sõnastatakse

järgmiselt:

"§ 45. Puude raie tiheasustusalal

(1) Tiheasustusalal asuvaid üksikpuid, välja arvatud kasvav mets metsaseaduse tähenduses ja kodusia viljapuud, tohib raiuda kohaliku omavalitsuse üksuse loa alusel. Loa andmise tingimused ja korra kehtestab kohaliku omavalitsuse volikogu.

(2) Lõikes 1 nimetud raieõiguse eest võib kohaliku omavalitsuse üksus nõuda keskkonnatasu keskkonnatasude seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide järgi.

(3) Lõikes 1 nimetatud loa andmisel kehtestatud loa kõrvaltingimuste täitmata jätmisel on loa andjal õigus kohustatud isiku suhtes rakendada sunnivahendeid asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras, kusjuures sunniraha rakendamise ülemmääraks on 75 000 krooni."

Ene Ergma

Riigikogu esimees

Tallinn, 2010. a

Seletuskiri "Keskkonnatasude seaduse ja looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu" juurde

1. Seaduse eesmärk

Keskkonnatasude seaduse muutmise eesmärk on tagada kohaliku omavalitsuse üksusele õiguslik alus rakendada tiheasustusalal kasvavate üksikute puude raie loa väljastamisel keskkonnatasu.

Looduskaitseaduse muutmise eesmärk on luua seaduses õiguslik raamistik tiheasustusalal kasvavate üksikute puude raieks antava loa kõrvaltingimuste täitmata jätmisel asendustäitmise ja sunniraha meetmete rakendamiseks.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eesti Vabariigi põhiseaduse § 5 sätestab, et Eesti loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. Samuti sätestab põhiseaduse § 53, et igapäev on kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda.

Looduskaitseaduse § 45 kohaselt tohib tiheasustusalal asuvaid üksikpuid, välja arvatud kasvav mets metsaseaduse tähenduses ja viljapuud, raiuda kohaliku omavalitsuse loa alusel. Loa andmise tingimused ja korra kehtestab kohalik omavalitsus. Allutades tiheasustusalal kasvavate puude raie kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil haldusõiguslikule kontrollile loa menetluse kaudu ja kitsendades sellega asjaõiguseaduse § 68 lõikes 1 toodud omandiõigust, võib järeldada, et tulenevalt looduskaitsealisesest vajadusest on piiratud oma omandi vaba kasutamist ja kasutamist seaduse reservatsiooniga. Loa taotlemise nõude eesmärk on tagada tiheasustusaladel piisava rohemassi olemasolu, sest pelgalt avalikest parkidest ja haljasaladest ei piisa hea keskkonnataseme saavutamiseks. Viimaste aastate aktiivse planeerimistegevuse valguses on selge, et puude säilitamise nõue ja võimalused jäävad arendustegevusele alla.

Looduskaitseaduse järgi ei tohi kohalik omavalitsus puude raie eest rahalist kompensatsiooni nõuda, haldusõiguslikult aktsepteeritavaks kompensatsioonimehhanismiks on õiguskantsler pidanud raieloale kõrvaltingimusena asendusistutuse kohustuse määramist. Asendusistutuse kohaks ei ole alati võimalik määrata arendatavat kinnistut. Praktikas ongi probleemiks asendusistutuseks määratud puudele avaliku ruumi määramine ja kasutamine, asendusistutuse kohustuse täitmisest kõrvalehiilimine, motiveerivate sunnivahendite puudumine selle täitmiseks sundimisel, samuti rakendatava süsteemi liigne keerukus. Linnaruumis, kus tänavate äärde on paigaldatud side- ja elektriliinid, torustikud jm, on puude istutamiseks vaja tellida korralik geoolus ja koostada haljastusprojekt. Seda ei saa aga puu mahavõtjalt asendusistutuse korras nõuda.

Metsaseaduse tähenduses metsana käsitletava maa-ala raie tingitud looduse tasakaalu viimise meetmed on sätestatud metsaseaduses ja keskkonnatasude seaduses. Metsaseaduse § 26 kasutatakse tagatisraha institutsiooni, mille eesmärk on metsauuendamise kohustuse täitmine. Kohustuse täitmisel tagastatakse tagatisraha koos intressidega. Tagatisraha maksmine annab sel juhul raie tegemise õiguse raie teatise esitamisel. Kuna metsaraie tehes on metsauuendamise kohustust võimalik täita samal kinnistul, siis ei ole looduskaitseaduse alusel tiheasustusaladel tehtava raie iseloom sarnane metsaseaduse alusel tehtava raiega ning õiguslike regulatsioonide ühtlustamine ei oleks seetõttu üks ühele võimalik.

Varasemal ajal ning arvatavasti ka praegu nõuavad mõningad kohaliku omavalitsuse üksused raieloa saajalt endiselt rahalist kompensatsiooni elujõuliste ja esteetiliste puude raie eest, kui see on tingitud ehitustegevusest. Selline olukord ei ole aga õiguspärane, sest looduskaitseadus sellist raha nõudmise õigust ja mehhanismi ette ei näe.

Avalik-õiguslikule isikule raha maksmise kohustus võib väljenduda mitmes vormis: teenustasu, lõiv, maks, muud avalik-õiguslikud hüvitusmeetmed (sh keskkonnatasu).

Teenuse osutamine on olemuslikult võlaõiguslik suhe, kus peaks olema nii kohustatud kui ka õigustatud isik ning üle antav hüve. Kõnealusel juhul ei ole tegemist teenusega, mida kohalik omavalitsus raieloa saajale osutab, ega hüve saamisega, mille eest raieloa saaja tasuma peaks. Riigilõiv on tasu riigi poolt avalik-õigusliku toimingute tegemise või dokumendi väljaandmise eest. Erinevus maksust seisneb selles, et lõivu tasuja saab toimingute tegemise või väljastamise näol konkreetse vastuteene. Lõivu eesmärk on riigi (kohaliku omavalitsuse) tehtava konkreetse toimingute kulutuste hüvitamine toimingust huvitatud isiku poolt. Kõnealusel juhul ei ole eesmärgiks, et loa saaja maksaks tasu raieloa kui haldusakti andmise menetluse eest. Samuti ei oleks taotletava eesmärgiga koosõlas, et haldustoimingute maksustamisel kehtiks lõiv isikute suhtes võrdses suuruses ja võrdsetel alustel. Maks on aga avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks vajaliku tulu saamiseks maksumaksjale pandud ilma otsese vastutasuta vaieldamatult täitmisele kuuluv rahaline kohustus. Raieloa puhul saab loa saaja õiguse puude raieks ja vastutasuks kompenseeriks ta vastava rohemassi asendamise kulud, seega ei oleks õige käsitada tasu ka võimaliku kohaliku maksuna.

Keskkonnatasu on vajalik ja tõhus vahend loodusvarade säästliku kasutamise ja keskkonnakaitse mõjutamiseks ning annab märkimisväärseid võimalusi keskkonnapoliitika elluviimise rahastamiseks. Keskkonnatasude rakendamise eesmärgid on järgmised: 1) ergutada loodusvarade kasutajaid ja keskkonna saastajaid rakendama keskkonnakaitsemeetmeid; 2) koguda raha loodusvarade säästliku kasutamise,

keskkonnakaitse ja looduse mitmekesisuse säilitamise meetmete rahastamiseks. Keskkonnatasu jaguneb loodusvara kasutusõiguse tasuks ja saastetasuks. Üksikpuude raie puhul on tegemist loodusvara kasutusega sarnaselt metsa raiega. Taastuvate loodusvarade kasutamisest laekunud raha kasutatakse keskkonnatasude seaduse § 4 lõike 4 järgi nende varade taastootmiseks ja kaitseks. Seega oleks puude raie eest rahalise kompensatsiooni määramine oma iseloomult kõige sarnasem keskkonnatasuga.

Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse keskkonnatasude seaduse § 1 lõiget 1, et seadus sätestab keskkonnakasutusest riigieelarvesse laekuva raha kasutamise aluste ja sihtotstarbe kõrval ka võimaluse, et keskkonnakasutusest võib raha laekuda kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse § 3 lõiget 2 punktiga 8, mille kohaselt keskkonnakasutus käesoleva seaduse tähenduses oleks ka tiheasustusalal kasvavate puude raie.

Eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse § 5 lõiget 2 punktiga 10, mille kohaselt keskkonnaluba käesoleva seaduse tähenduses on ka kohaliku omavalitsuse üksuse poolt tiheasustusalal kasvavate puude raieks antud luba.

Eelnõu § 1 punktiga 4 täiendatakse § 7 punktiga 6 nii, et loodusvara kasutusõiguse tasuks loetakse ka tiheasustusalal kasvavate puude raieõiguse tasu.

Eelnõu § 1 punktiga 5 täiendatakse seadust § 12¹, mis sätestab tiheasustusalal kasvavate puude raieõiguse tasu regulatsiooni. Paragrahvi 12¹ lõike 1 järgi makstakse tiheasustusalal kasvavate puude raieõiguse tasu õiguse eest raiuda puid tiheasustusalal kohaliku omavalitsuse üksuse loal. Paragrahvi 12¹ lõike 2 järgi kehtestab tiheasustusalal kasvavate puude raieõiguse tasu, selle suuruse ning maksmise alused ja korra kohaliku omavalitsuse volikogu.

Eelnõu § 1 punktiga 6 täiendatakse seaduse § 13 lõikega 6. Paragrahv 13 sätestab loodusvara kasutusõiguse tasu jaotumise. Kehtiva korra järgi laekuvad kõik loodusvara kasutusõiguse tasud ja saastetasud riigi eelarvesse. Loodusvara kasutusõiguse tasudest kantakse 50% maavara kaevandamisõiguse tasust kaevandamisala asukoha kohaliku omavalitsuse eelarvesse ja 50% vee erikasutusõiguse tasust vee erikasutuse asukoha kohaliku omavalitsuse eelarvesse, kui vett võetakse erikasutuse korras siseveekogust või põhjaveekihist. Eelnõu kohaselt kantakse tiheasustusalal kasvavate puude raieõiguse tasu vastava kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse.

Eelnõu § 2 annab looduskaitseaduse § 45 uue redaktsiooni, täiendades seda lõigetega 2 ja 3.

Looduskaitseaduse § 45 lõike 2 kohaselt võib kohalik omavalitsus raieloa andmisel nõuda keskkonnatasu keskkonnatasude seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide järgi. Nimetatud säte annab kohaliku omavalitsuse üksusele keskkonnatasude seaduse alusel õiguse kehtestada puude raie rahalise kompenseerimise mehhanism, millega saadud rahalisi vahendeid saaks kohalik omavalitsus kasutada uue haljastuse rajamiseks ja istutusjärgseks hooldamiseks.

Eelnõuga plaanitav kohaliku omavalitsuse õigus raha koguda ei muudaks aga kehtetuks õigust nõuda raieloa väljastamisel kõrvaltingimusena asendusistutuse tegemist puu kasvukoha kinnistule. Eelnõu § 2 sätestab, et lõikes 1 nimetatud loa andmisel kehtestatud loa kõrvaltingimuste täitmata jätmisel on loa andjal õigus kohustatud isiku suhtes rakendada sunnivahendeid asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras, kusjuures sunniraha rakendamise ülemmääraks on 75 000 krooni. Praegu looduskaitseaduses raieloa nõuete täitmise tagamiseks sunniraha rakendamise õigus puudub.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõu kasutab kehtivas õiguses kasutatavaid mõisteid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele ja teistele rahvusvahelistele õigusaktidele

Eelnõu on kooskõlas rahvusvaheliste lepingute ja Euroopa Liidu õiguse põhimõtetega.

5. Seaduse mõjud

Seaduse vastuvõtmine võimaldab kohaliku omavalitsuse üksustel nõuda tiheasustusega aladel puude raie eest keskkonnatasu, mida oleks võimalik kasutada puude istutamiseks avalikult kasutatavale territooriumile (pargid, tänavad jne) ning määrata keskkonnatasu maksmisest vabastamise tingimused ja alused. Samuti võimaldab seadus kohaliku omavalitsuse üksustel rakendada raielubade kõrvaltingimuste täitmata jätmise korral asendustäitmise ja sunniraha vahendeid, et tagada haldusaktide täitmine.

6. Seaduse rakendamiseks vajalikud kulutused

Seaduse rakendamine ei nõua lisakulutusi.

7. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras.

Toomas Vitsut
Tallinna Linnavolikogu esimees